

GAZETA KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 15. WRZESNIA ROKU 1799. w PIĄTEK.

z Wiednia dnia 4. Września.

Podług Rapportu przez F. M. L. Hotze Arcy-Xiążęciu Karolowi przyślanego, nieprzyjaciela na dniu 23. Sierpnia bez wdawania się w bitwy, cofnął się do *Uferu*, gdzie dywizya nieprzyjacielskiego Generała *Lecourba* jeszcze na dniu 17. stanała, w którym to także dniu powtórzone ataki nieprzyjacielskie na forpocztu F. M. L. *Hadick* rozstawione w małej gorze *Bernard*, bezskuteczne były. — Pulkownik Xiąże *Victor Rohan* stał podówczas z wojskiem swoim pod *Domo d'Offolo*, a forpocztu Pulkownika *Strauch* dochodziły do *Airolo*. — Stojący z Brygadą swoją na gorze *S. Gotarda* G. M. *Simbschen* wytrzymał na dniu 14 Sierpnia powtórzone ze wszystkich stron od przemagającego w file nieprzyjaciela ataki, z tak mocnym odporem, iż ponowione nieprzyjacielskie ataki uflać musiały, lecz na dniu 15 i 16 przybył nieprzyjaciel z świeżemi kolumnami, a nadto jeszcze skutecznie wyładowanie z jeziora *Waldstüdt* z wojskiem na 6 wielkich statkach przybyłym, co widząc General *Simbschen*, gdy uporczywym atakom noc tylko zapadająca koniec przyniosła, a do tego przyłączyła się jeszcze mocna ulewa, osądził, iż nie należało z wycieńczonym w ślacz wojskiem mierzyć się przeciw nieprzyjacielowi, nie równie od siebie mocniejszemu, naprzód tedy cofnął się do *Diffentis*, potem do *Illenz*. Nieprzyjaciel zaś posunął się tylko za nim do *Samoie*, a potem śpiesznie ku *Uferu* cofnął się. O stracie naszej w tej mierze nie mamy jeszcze dokładnych szczegółów, należy jednak sądzić, iż strata nieprzyjaciela dla silnego wszędzie oporu nierownie większą być musiała. — Wiadomości o wojsku nieprzyjacielskiego Generała *Championnet* zgadzają się w tym zupełnie, iż zamiar nieprzyjaciela ściągają się raczej do obrony granic niż do wkraczania naprzód. — Podług raportów nadeszłych od forpocztów naszych rozłożonych poczynawszy od *Sera-valle*, *Ovada*, *Aqui*, aż do *Mondovi*, nieprzyjaciel ściągnął wojska swoje ku *St. Giacomo*, wiele posterunków na drodze od *Ovada* opuścił, i ściągnął je ku *Savonie*, podług jednak ostatnich wiadomości nieprzyjaciel miał się cofnąć ku *Nicei*. — Dla przypuszczonego ataku do *Sefiri* przez G. M. *Klenau*, nieprzyjaciel widział się być przymuszonym do opuszczenia tego miejsca i cofnienia się ku *Spezia*. W zamku zostawił 8 armat i dosyć amunicji. — Pod *Tortoną* na dniu 22 Sierpnia trzecią paralellę ukończono, a minierowie rozpoczęli dwie drogi do zasadzenia min.

z Londynu dnia 27. Sierpnia.

Od naszej wyprawy przeciw *Hollandyi* wysłanej, tyle tylko odebraliśmy wiadomości, iż wezwanie iey do floty *Hollenderskiej* uczynione aby się poddała, było nadaremne. *Rosyjskie* także okręty z wojskiem znajdują się przed *Texel*. — Druga dywizya naszej wyprawy z 20 tysięcy infanterji i kawalerji kładąca się, już jest gotowa do wypłynienia, i wojsko powiększanej części wsiadło na okręty. Xiąże *d'York* komendant iey czeka jeszcze na dokładne doniesienia od Generała *Abercrombie* o skutku pierwszej wyprawy. Po odejściu drugiej, natychmiast trzecia wyprawa będzie rozpoczęta. — Przed odjazdem swoim z *Edyburga* hrabia *d'Artois* pisał pod dniem 5 Sierpnia list do tamtejszego Magistratu w którym dziękował mu za wszelkie okazywane ku niemu względy i gościnność. „ Okoliczności (wyraża tenże) ściągające się

do dobra króla brata mojego, wymagają po mnie, iż wyiechać muszę. Spodziewam się, iż będę miał kiedyś sposobność, w szczęśliwszej chwili dać lepiej poznać moje uczucia pełne wdzięczności. „ Teraz słychać, iż hrabia *d'Artois* już nie pojedzie do łądu stałego, gdyż pewien Dwór czyni trudności względem planów iego. — Ustawiczne deszcze w kraju naszym wielkie szkody, mianowicie w zbożu porobili. — Do *Portsmouth* posłano zlecenie aby 6 armat z dostateczną amunicją i 30 tysięcy sztuk broni wraz z prochem i ołowiem przygotowane były, dla przewiezienia ich za najpierwszym rozkazem, domyślają się iż na wsparcie rojalistów w *Bretanii*. — Lord *Bridport* z flotą kanałową znajduje się jeszcze w *Torbay*. z Hagi dnia 31. Sierpnia.

Na dniu 28. Anglię pomiędzy węgiem *Heldern* *Kykduin* zwanym, i tak mianowaną grotą *Ketel* wyładowali. Mało tam było obecnego wojska *Batawskiego*, gdyż General *Daendels* niewiedząc właściwego punktu wyładowania, rozłożył je wzdłuż wszystkich brzegów poczynawszy od wysokości *Harlem* aż do *Texel*. Chociaż w tym dniu same tylko utarczki zaszły, te jednak były dosyć dla wojsk naszych szkodliwe, gdyż kosztowały nas przeszło tydzie ludzi w zabitych i rannych. Nieprzyniosły one dotąd żadnego ważnego wypadku, gdyż wojska obu stron w swoich stanowiskach utrzymały się. W wieczor General *Daendels* zajął pozycją pomiędzy wojskami *Angielskimi* i *Heldern*, dla załonięcia baterjiów które bronią wnieścia do *Texel* i załonięcia floty naszej. Gdy tym czasem Anglię na dniu 28. wyładowanie wszystkich wojsk swoich do 20. tysięcy wynoszących mianowicie kawalerji, amunicji i żywności całkowicie skutecznili, a my z naszej strony nie mieliśmy do wystawienia naprzeciw, iak tylko 16 tysięcy wojska tu i owdzie rozsyanego, przeto General *Daendels* uznał potrzebą połączyć wszystkie wojska nasze. Zalecił przeto Generalowi *Gilquin* który z trzema tysiącami ludzi osadził baterje w *Heldern*, aby opuścił to stanowisko, i ściągnął do niego. Co też szczęśliwie skutecznionym zostało, po zagwozdeniu wprzód wszystkich armat w baterjach pod *Heldern*, które w wieczor przez Anglików zajęte w posiadłość zostały. Gdy jednak przez takowe obroty flota nasza postradała bezpieczeństwo w stanowisku *Texel* i grobli nazwanej *Neu Diep*, przeto widzieli się przymuszoną podnieść kotwice i cofnąć się do kanału *de Vlietre* za wyspę *Texel*, gdzie się teraz w tym większym bezpieczeństwie znajduje, że Admiral *Storj* dniem wprzód jeszcze, kazał tam zatopić rozmaite wielkie niebezpieczne statki dla zacieśnienia przejścia, które i bez tego dla wysepów piaszczystych bardzo jest ciasne i trudne.

W dniu tym kiedy *Heldern* i cały cypl który południowo od północnego morza oddziela, zajęty został, nie więcej nie zaszło, równie iak na dniu 29. w którym obie strony w utrzymanych przez siebie stanowiskach umacniały się. General *Daendels* nie tylko przez nasze wojska liniowe, które ściągnął z *Utrechtu* i całej południowej *Hollandyi*, ale nadto przez wojska *Francuskie* znacznie wzmocniony zostanie, które ze wszystkich stron są w poruszeniu i śpiesznie idą do *Hollandyi* północnej, gdyż Rząd *Francuski* chce dopełnić korpus od 25. tysięcy ludzi na żołdzie Rządu *Batawskiego* zostawać mających. Jak tylko wojska te połączą się, General *Brune* obeymie nad niemi komendę. Wczoraj opuścił nas także garnizon *Francuski*, równie iak obie w zeszłym tygodniu utworzone kompanie gwardji narodowej. Wojska te idą do *Briel* i *Gorée*. W rozmaitych miastach liczni ochotnicy ofiarowali się dobrowolnie do armii.

Nie jeszcze pewnego nie ma względem załączenia przez Anglików *Alkmar*. W bitwie dnia 27. wiele krwi wylanej było. Cztery tysiące *Batawów* uciekało się z *Anglikami*. General *Daendels* sam podał stręt swoją w zabitych i rannych do tysiąca ludzi. — Z *Harlem* wymaszerowało także sześć kompaniów uzbrojonych obywateli. — Wczoraj w wieczor przybyło tu kilka łodzi z wojskiem *Francuskim*, nie wylądowawszy jednak, popłynęły niewiadomo dokąd. — Dla wszelkiego bezpieczeństwa kancelarye *Francuskie* papiery swoje popakowały. — W potyczce na dniu 29. poległ Pulkownik *Batawki Luck*. — Nasz Minister *Schmalpenning* przyjechał tu z *Paryża*. — Minister nasz morzki odebrał następujące wyszczególnienie liczby okrętów *Angielskich*: 26. okrętów liniowych z banderami częścią *Angielskimi*, częścią *Hollenderskimi*, 13. fregat, 16. łazur, 109. statków przewozowych etc.

Nota Półna *Francuskiego* podana naszemu Ministerowi interesów zagranicznych, była w treści następującej: „ Kiedy dwa nieprzyjacielskie wojska usiłują zdobyć ziemię *Batawską* i zniszczyć handel iey wraz z żegluga, i wzywają Lud *Batawski* aby powrócił pod władzę swego prawego samowładcy, kiedy na twarzach zdrajców przebiega się zbrodnicza radość, na ow czas Rząd mój obiera ten krytyczny moment do odnowienia przez usta moje Dyrektorom wyraźnego zapewnienia, iż wszystkie siły użyje do nadania Rządu *Batawskiego* zwycięstwa nad iey nieprzyjaciółmi, i ugruntowania iey niepodległości. Mogę jeszcze dodać tu Obywatelu Ministerze, iż Rząd mój daleki od tego, aby miał Rząd *Batawski* własnej iey siły zostawić, i odwołać z posród iey wojsko *Francuskie*, posyła owszem w tym momencie świeże bataliony, dla dopełnienia armij na mocy Traktatów. Nadto Rząd mój utwarza niedaleko od granic *Batawskich* armij obserwacyjną, która z największą szybkością tam się uda gdzie ią niebezpieczeństwa i flota zawołają. Niechęć roznosi, iż Rząd *Batawski* potajemnie z nieprzyjacielem usiłuje traktować. Lecz Rząd mój niepotrzebuje żadnego zaspokoienia względem takowych od Gabinetu *Londyńskiego* wyszukanych potwarzy, a Dyrektorat będzie umiał je okazać fałszywymi. Dowiedzie tego kiedy przyjaciel konstytucji bliżej z sobą połączy, kiedy z nich utworzy zgromadzenie czuwające przeciw zewnętrznym i wewnętrznym nieprzyjaciółom, kiedy dzielnie przeciw zdrajcom oyczyzny powstanie, kiedy ziemię *Batawską* z emigrantów *Francuskich* oczyści, etc.

Z *Eukhuysen* donoszą, iż na dniu 27 siedm dziesiąt żołnierzy należących do obrony baterjiów w *Ney Diep* załozonych, opuściło stanowisko swoje, i przymusiło marytków nadbrzeżnych do odplynienia z niemi. Wszyscy obruszzeni są tu bardzo przeciw temu postępkowi. — Z *Niderlandów* ciągnie 10 tysięcy wojska *Francuskiego* dla połączenia się z Generałem *Daendels*. — W *Delft* z okazji utworzonej gwardji narodowej powstaly rozruchy do których usmierzenia musiano wezwać żołnierzy *Francuskich*.

z Harlem dnia 31. Sierpnia.

Wojska nasze wzięły teraz inną pozycją. Główna kwatery Generala *Daendels* jest w *Scherhorn*, General *Guericke* stoi w *Awenhorn*, a General *Zuilen de Nieuwelt* w *Alkmaar*, ząd poczta dziś i wczoraj nie przybyła. Przez tutejsze miasto przechodzi wiele wojska i amunicji do armij pomiędzy którą znajdują się także rozmaite bataliony piechoty *Francuskiej*. Niektóre kompanie naszej gwardji narodowej wyruszą równie za pierwszym rozkazem. Oczekują tu jeszcze na kilka tysięcy infanterji *Francuskiej*.

z Amsterdamu dnia 31 Sierpnia.

Ostatni urzędowy raport Dyrektoryatu do Ciała Prawodawczego jest pod datą dzisiejszą, i donosi, iż General *Daendels* w nocy dnia 30 z pozycji swojej nad *Zyp* cofnął się i do *Schermerhorn* kwatery swojej przeniósł, gdzie na poliki czekał. — General *Brune* w nocy dnia 31 wyjechał do pułnocnej *Hollandyi*. — Strata *Anglików* na dniu 27 przeszło 2 tysiące ludzi wynosi. — Wewnątrz wszelka spokojność panuje.

Od granic *Hollenderskich* dnia 1. Września.

Zapewniają, iż *Francuzki* General *en chef* Ob. *Brune* był tego zdania, iż należy dać wyładować *Anglikom*, i ma plan atakowania ich, skoro tylko wojska *Francuzkie* z *Hollenderskimi* połączą się. Tym czasem czynią tu przygotowania do utrzymania w przyzwyczajonych klubach burzycielów. Zdać się jednak, iż żadnej insurrekcji nie będzie, lubo tyle na niej za granicą polegano. Republikanie gorliwie zatrudniają się pomnożeniem liczby walczących. Od strony lądu żadna dotąd napad nieprzypuszczalna nie jest tu spodziewana. Xiążę dziedziczny *Oranij* wraz z większą częścią oficerów sztabowych i innych osób pomiędzy ktorými są Xiążęta *Hessen-Darmstadt* i *Hessen-Homburg*, tudzież bywający pensjonarz Rady *Van der Spiegel*, znajdują się jeszcze w *Lingen*. — Wiadomość jakoby *Anglicy* na dniu 29 posunęli się aż do *Alkmar*, gdzie regiment *Strzelców de Luck* bardzo wiele uciepiał, nie potwierdza się. General *Daendels* ma być w nogę rannym.

Procz tych wiadomości, pisma publiczne dodają jeszcze, iż gdy 10. tysięcy *Anglików* najpierw wyładowało, General *Daendels* znajdował się pod pod ów czas w *Halder*, nie miał jednak dosyć wojska do przeszkodzenia wyładowaniu. Wyłaził przeciw *Anglikom* małe oddzielne korpusa mianowicie z *Strzelców* złożone, które się walecznie trzymały, ale poniosły dosyć szkody, chociaż nieprzyjaciół bardzo wiele od nich uciepiał. — *Flotta Angielska* od 100. blisko żaglow w kształcie pięty uszykowała się naprzeciw *Texel*. — Na dniu 30. Sierpnia blisko wsi *Schagen* w *Hollandyi* pułnocnej miała zająć bitwa z niemałą klęską dla *Anglików*.

z Paryża dnia 27. Sierpnia.

Wczoraj Dyrektoryat przyjął następujące do obu Rad ciała prawodawczego Poselstwo:

„Obywatele Reprezentanci. General *Joubert* wydarty został odczynnie. General *Suchet* Szef sztabu głównego tę smutną donosząc nam wiadomość, tłumaczy się w następującym sposobie: „Jak tylko General *Joubert* po swoim do Armij przybyciu obejrzał pozycję wojska, i poczynił potrzebne przygotowania, umyślił użyć najsilniejszych środków do oswobodzenia *Tortony* i wprowadzenia Armij na pobliskie równiny. Wezwał on u siebie i najuprzejmiej Generala *Moreau* aby go nie opuszczał; i był mu pomocą do walki i zwycięstwa. General *Moreau* odpowiedział na to zaufanie szlachetną z strony swojej powolnością. General *Joubert* na czele lewego skrzydła Armij wyruszył z *Sawony* przez góry *Monferatu* i dolinę *Aqui* ku *Capriata* i *Novi*, gdy w tym czasie General *St Cyr* na czele prawego skrzydła, wyruszył ku temuż punktowi przez *Bochetta*. Generalowie *Moreau* i *Desfolles* wraz z tą kolumną maszerowali. Kilka rozpoznawań i dosyć żywych utarczek na dniu 13. i 14. Sierpnia poprzedziły batalię, która przez wzgląd zbliżonych do siebie Armii koniecznie zająć musiała. Na dniu 14. w wieczór przybyła większa część wojsk *Austryackich* składających korpus oblegający *Mantugę*, która to twierdza bardzo zawczasem poddała się. Takim to sposobem w tej stanowiącej chwili Armia *Austryacko-Rossyjska* zyskała w sobie przewagę, która nam nie dozwoliła abyśmy też armię atakować mogli. „Na dniu 15 Sierpnia o świcie dnia rozpoczęła się batalia pod *Novi*. Nieprzyjaciół z siłą i natarczywością atakował lewe skrzydło nasze. Zaledwie walka zaczęta była, kiedy G. *Joubert* sam w sobie swojej dla ożywienia ducha w żołnierzach przytomnością swoją, rozkazał przypuścić na nieprzyjaciół atak z bagnetem. Prowadził konno do boju wojowników naszych wózod offi-

cerów głównego sztabu swojego, wołając *Naprzód, Naprzód*. W tym momencie kula trafiła go w bok prawy przedarłszy się aż do serca. Pod takim razem upadł na ziemię dając jeszcze znak ręką, i wołając: *Postępujcie, dalej, dalej!* Po czym zaledwie żył jedną minutę. Armia nasza nieprzezwalała walczyć do 6 godziny w wieczór, a *Joubert* skończył jeszcze o 6 godzinie zran. General *Moreau* objął zaraz komendę, wyłaził się na wszelkie niebezpieczeństwa, i konia miał zabitego pod sobą. Kula przeszła mu mundur, przemknąwszy się przez bok lewy jego, a krzyk żołnierzy na widok tego niebezpieczeństwa nie wstrzymał bynajmniej zapędu jego. — Tak umarł w kwiecie wieku swego, na początku batalij, na wnieście do najokazalszego zawodu sławy, młody wódz, *Joubert* nadzieja i podpora Ojczyzny swojej, który zyskał sobie już tyle prawdziwie zaśluzonej chwały. *Francya* i *Włochy* tracą nie mało w osobie jego, jest ón oplakiwanym od wszystkich przyjaciół wolności. Bodaży ci którzy utrzymują, iż oddzielni ludzie tak dobrze jak niczym są w *Rzplcie*, przejęci zostali całą wielkością tej straty! Dyrektoryat uczuł się, nie zamyślał iey jednak przed wami wyłazić, gdyż żywsze jeszcze dzieli z wami uczucia wielkości środków jakie narodził ma w swoich rękach. Cała Armia okazała ten sam żal jak Dyrektoryat przed wami okazuje. Konspiracyjni śpieszą się na plac boju, dla zemśczenia się śmierci *Jouberta*. Ktoż jest, ktoby mu iey nie zazdrościł. Zwłokom tego szanownego i walecznego wodza towarzyszą Adjutanci wierni niebezpieczeństw i sławy jego towarzysze. Rozkazano im nabalsamować, i z największą starannością przenieść do *Francyi*. Ciało Prawodawcze zatrudni się zapewne z gorliwością, okazaniem winnej czci temu młodemu bohaterowi.

(podpisano) SIEYES Prezydent.

General *Moreau* zamyka list swój następującymi wyrazami. Wojska nasze cuda waleczności okazały. Artyleria cuda te pomnażała, a nieprzyjaciół nie mało odniosła klęski. Czterokrotne ataki jego zawsze odparte były. Korpus nieprzyjacielski Generala *Kray* o 3 godziny po południu nie było już w stanie walczenia. Wzłyłko nam zaręczało szczęśliwy boju skutek. Generalowie *St Cyr*, *Perignon* i *Grouchy* dali mianowicie znakomite dowody mężstwa. Popelniam podobno niesprawiedliwość kiedy tych kilku Generalów wymieniam, gdyż wszyscy powinności swojej należycie dopełnili. Mało jest takich którzyby sami albo ich konie nie byli rannymi. Generalowie *Suchet* i *Desfolles* wszystkimi siłami mi dopomagali. Nałz General *Partonneaux* dostał się do niewoli, lecz z strony także nieprzyjaciół schwytaliśmy Generala *Lusignan* rannego. Wydałem go nieprzyjaciółom pod warunkiem wymiany.

Redaktor zawiera w sobie Artykuł następujący: „G. *Maffena* w liście swoim pod dniem 21. Sierpnia pisanym, podaje następujące ostatnie bitwy w *Szwajcaryi* wypadki. Atak do góry *Sgo Gotarda* szczęśliwie się udał. Nieprzyjaciół stracił 21. armat. W niewolę zabraliśmy wielką liczbę niewolników. W późniejszym liście pod dniem 22. Sierpnia donosi, iż strata nasza w *Szwajcaryi* nie wynosi jak tylko 100. ludzi w zabitych, a 600. w rannych — Pomimo jednak takowych zwycięstw, *Maffena* prosi o następcę po sobie w komendzie.

General *Championnet* pod d. 18 Sierpnia przyjął następujący Raport z głównej kwatery w *Grenoble* do ministra wojennego. „Przednie straż kolumn moich już wyruszyły naprzód. Przed dwoma dniami dałem rozkaz G. *Grenier* do zajęcia góry *S. Bernarda*, i wyparcia nieprzyjaciół z doliny *Aosta*. Wojska góry *Genis* zajęły *Ferriere*, tudzież *Novalese*, i muszą wkroczyć do *Suzy* w *Piemencie*, gdy tymczasem wojska góry *Geneve* opanowały *Oult* i *Exiles*, równie do *Suzy* wkroczą. Przednia straż obozu przed *Tournoux* pod dowództwem G. *Flavigny*, zdobyła ważne stanowisko *des Baricades*, które od nieprzyjaciół silnie bronionym było, a przy której okazyi bardzo wiele uciepiał. Przed kilku dniami postać

znaczny konwoj z żywnością do miasta *Donostrelles*. Eskorta z samych konspiracyjnych złożona, walczyła z największym mężstwem, odparła ze wszystkich stron nieprzyjaciół, i weszła do miasta tego mało co straciwszy ludzi. Waleczna ta młodzież ubiega się z najsławniejszymi wojownikami o chwałę mężstwa.

W drugim liście General *Championnet* donosi co następuje: „Na dniu 17. Sierpnia wszystkie nieprzyjacielskie posterunki pod małym *St Bernard* były atakowane od Generala brygady *Compans* wysłanego w tej mierze przez Generala *Grenier*. Po uporczywej bitwie 6. godzin trwającej, nieprzyjaciół opuścił wszystkie swoje stanowiska, które zaraz przez wojska nasze zajęte zostały. Zabraliśmy 60. ludzi w niewolę, zabitych zaś i rannych było do 100. nieprzyjaciół; z naszej strony jeden tylko grenadier rannym został. Jestem na marszu do *Embrun*, gdzie poitruzę stanąć muszę. — Dodać daley iż gdy nieprzyjaciół ścigał teraz do siebie korpus oblegający *Mantugę* i u siebie daley wkraczać, a nawet zająć *Coni*, przeto on postanowił uczynić dywersję ku *Piemontowi*. — Garnizony z *Kapuy* i innych miejsc *Włoskich* które się poddały, wynoszące w ogóle 4500. ludzi, przybyły do *Tulonu* i w okolicy *Tuluzy* udać się mają.

Nad *Renem* utworzone będą dwa legiony, każdy od 5. tysięcy ludzi, jeden *Cisrenaiski*, drugi *Cudzoziemski*.

Process dwunastu Obywateli oskarżonych o znieważanie towarzystwa w *Raytszuli*, sądzonego był dnia 13. Wyrok odsyła niejakich *Tolosé*, *Brugere*, *Berthiot*, *Le-fenne*, i *Daugy* przed Dyrektora sądu, dwóch pierwszych jako przekonanych, iż zachęcali do powroćcia dawnego Rządu, a innych trzech, iż namawiali do zabijania Republikanów.

Minister marynarki donosi, iż 1500 naszych walecznych braci oręza otoczonych byli na wyspie *Elbie* prześlado od 8. tysięcy insurgentów. Niezostawało im innego ratunku, jak tylko rzucić się w morze ażeby dożyć do stanowiska; gdy komendant statku pocztowego *la Capricieuse* rozkazał Ob. *Maurice* z *Lille* młodemu uczniowi w marynarce, a synowi jednego inżyniera z okręgu *Beaucaire*, ażeby im pospieszył z swoją łalupą na pomoc; ten młodzieniec nie widząc jak tylko niebezpieczeństwo swoich braci, przebiega stanowisko pomimo gęstego kulgrądu, i przez swoje dzielne obroty przybił do brzegu; wytrzymał gwałtowny ogień nieprzyjaciół i czyni 16. podrozów, lecz w ostatniej obarczony liczbą, dostał się do niewoli z 10. matkami i kilku żołnierzami. Od 15. dni znajdował się w rękach buntowników, widząc się co moment bliższym rozstrzelania, gdy przybył niespodziewanie na wyspę wojska *Cisalpniejskie*, szczęśliwie go oswobodziły wraz z jego kolegami. Ten młody i waleczny marynarz w otrzymaniu wyższego stopnia znajdzie nową nagrodę.

Wypis z Poselstwa Dyrektoryatu do Rady 500 pod dniem 13. Sierpnia. — Obywatele Reprezentanci, Dyrektoryat wskazał wam znaczne niebezpieczeństwa grożące wewnątrz Rzeczypospolitej; te niebezpieczeństwa odtąd się powiększyły; Dyrektoryat przełożywszy wam potrzebę nieoddzielania wewnętrznej od zewnętrznej obrony Rzeczypospolitej, z powodu długich formalności Rady wojennej, wzywał was, ażebyście nakazali komisyjom wojennym, które po wydaniu wyroku natychmiast będą rozpuszczonemi, sędzić przekonanych o przekupstwie, łupieństwie, zaboystwie, i szpiegowaniu. Doradza wam dziś ten konieczny dla ocalenia publicznego frzodek rozciągnąć na roznościcieli pism Rojalistycznych zmierzających do osłabienia ufności żołnierzów ku swoim dowodcom, a przez wzgląd na niebezpieczeństwa Ojczyzny, ażebyście postanowili karę śmierci przeciwko każdej osobie, któraby przechowywała lub namawiała do dezercyi obojczyków Ojczyzny. Okoliczności w przyłączonym Rapporcie ministra wojennego dadzą wam poznać gwałtowną potrzebę Prawa w tej mierze.

(podpisano) SIEYES Prezydent.

Wyżey wspomniany Raport donosi Dyrektoryatowi o czterech paszkwilach rozrzuconych w wojsku Rzeczypospolitej przez emisjaryszów Rojalistycznych. Pierwszy jest pod tytułem: *Uwagi nad nieszczęściem ministrów Francuzkich pod Rastad*. — Drugi: *List z postanieniem pisma pod tytułem: pobudki, które zniewoliły rekwizycjonistów i konspiracyjnych do opuszczenia swoich cho-*

ragwiew. — Trzeci list jednego mieszkańca Paryża do swego przyjaciela względem zabicia Ministrów *Francuskich* pod *Rastad*. — Czwarty: *Owagi nad sposobem jakim zdarzenie pod Rastad było wystawiane w Paryżu, i nad jego skutkami.*

Obywatel *Reinhard* jest w tych dniach spodziewany w Paryżu. Mówią, iż General *Macdonald* ma tu wkrótce przybyć dla zdania Dyrektoryatowi sprawy z przyczyn, którym należy przypisać klęskę wojsk naszych nad *Trebia*.

Minister *Batawki Schimmelpenninck* wyjechał w tych dniach do *Hagi*, lecz ma wkrótce powrócić.

Wypis z raportu podanego Dyrektoryatowi przez Ministra wojennego pod d. 22. Sierpnia. Doniosłem wam w poprzedzających odezwach o zwycięstwach odniesionych przez Pułki Republikantkie nad zgrajami buntowników, raptownie w Departamencie wyższej *Garony* zaciągniętych. Nowe Administracyi Centralnej doniesienia uwiadomiam, iż po porażce buntowników w *l'Isle Jourdain*, Armia Republikantka udała się ku *Gimont* miejscu przez nich opuszczonemu; obróciła się potem ku *Saint-Lys*, i z dosyć znaczną wypędziła ich stamtąd. Mieszkańcy *Grandy* połączeni z mieszkańcami *Burgan*, uderzyli dnia 12 na 800 buntowników oszańcowanych w okolicy *Pelleport*; zabili im około 60 ludzi, zabrali wielu w niewolę, a rozprędziwszy resztę, uchronili tym sposobem kraj swój od spustoszenia. Dowiedziecie się z ukontentowaniem, iż w kantonach dawniej przez buntowników zajętych, iakoto: *Lanta, Caraman, Saint-Felix, Revel, Montgiscard, Montesquieu-sur-le-Canal, Naillaux, Castales, Blagnac, Saint-Lys*, Administracye Muncypalne powróciły do swego urzędowania, nawróceni mieszkańcy błagają Narod o przebaczenie, a oplakując swoje obłąkanie, poświęcają się na zadac pracom rolniczym. G. *Commes* komendant tymczasowy dziesiątej dywizyi wojennej przeprowadził do *Tuluzy* poilkę wojsk lekkich, kawalerji i liczne korpusa Gwardji Narodowej miejscowej Departamentu *Tarn*. — Jeżeli pożar buntu jeszcze nie został ugaszony, widzimy już jego namiętne filumione. Administracya Centralna Departamentu *Arriege* donosi mi, iż banda *Royalistów* przedarła się do tego Departamentu przez most *Carhonne*. Tam równie iako i we wszystkich miejscach ich obecnością splamionych, poprzędały ich i towarzyszyły im zabójstwa i rabunki. Jeden z Republikanów trwał śmiertelnie w swoim uporze niewymownienia tego słowa *niech żyje Krol*, buntownicy w krotce go rozstrzelali. Inny miał śmiałość wierzyć, iż okupi swe życie wymawiając to słowo, lecz również bez litości rozstrzelany został. General - Adjutant *Chaffey* upędza się za buntownikami; z drugiej strony General *Commes* obrócił jedną kolumnę przeciwko buntownikom w *Calmont i Honte Rive*. Trzeba się wszystkiego spodziewać po dzielnym porozumiewaniu się władz konstytucyjnych, z dowódcami wojskowymi. Liczne poilkę wszelkiego gatunku wojska wspierać ie będą. W krotce *Royalści* zniszczeni zostaną.

Czytamy w wielu dziennikach następujący list z głównej kwatery w *Cornegiano* pod d. 6. Sierpnia: W momencie gdy oplakane szczątki walecznej armii *Włoskiej* czynić mają ofiatwie usiłowania, potrzebną jest rzecz dać poznać całej *Francji* nasze prawdziwe położenie. Liwni i ci wszyscy, którzy swego przemysłu na naszej doświadczaia żywności, a którzy ją pod *Szererem* pożarli, nadto mają sposobow i interellu, ażeby przekonać naszych współziomkow i sam nawet Rząd, iż odebraliśmy już poilkę, które tenże Rząd stara się nadebrać. Prawda, którą wszyscy jednomyślnym głosem stwierdziemy, jest, iż Armia *Włoska* umiera z głodu w kraju *Genuejskim*, i że pod niebezpieczeństwem życia przymuszeni jesteśmy te stająowilka opuścić. Dwa przeyscia znajdują się przed nami, *Aqui i Novi*. *Suwarow* stoi naprzeciw nim między *Orba i Scrvia*, bombarduje *Saravallę*, której zdobycie jest nieuchronne i pomnoży nasze trudności. Powszechne poruczenie na lewym skrzydle Armii, ostrzega nas o bliskiej bitwie. Gdyby *Suwarow* miał sposobność w uprzedzeniu nas pięciu lub sześciu dniami, niewiem co by się z nami stało. Równie nam zbywa na zbożu, furach, iako i na pieniądzach. Niemamy żadnej wiadomości o *Championnecie*; jego nieczynność byłaby okropną.

Obywatel *Rehmann z Moguncji* znajduje się teraz w Paryżu, gdzie stara się o wyrażne przyłączenie do *Francji* czterech Departamentow.

Lifty z *Kadix* donoszą, iż Rząd *Hiszpański* prześlął do wszystkich brzegow najsurowsze rozkazy, ażeby wszystkie statki chociaż tylko przemieszczane od *Anglikow*, przymuszone były do odprawienia kwarantanny; wiadomo jest, iż flotta *Angielska* nieroztropnie opatrzyła się w żywność na brzegach *Afrykańskich*, gdzie taka panuje zaraza, iakiej niewidziano przykładu. Wiele miały *Marokańskich* są już tylko grobami, a trupy zapowietrzonych niemogąc bydl od reszty dogorywających mieszkańców pogrzebanymi, zostawione są na pastwę drapieżnego zwierza.

Korwety *Rzpltey Fauvette i Rondinelle* zabrały na morzu frondziennym *Galliotę* nazwaną *General Stoor*, i Szebekę *General St. Clair*. Podług *Rapportow* komendanta korwety *la Fauvette* Obywatela *Oletta*, 8 statkow korserskich, kilka innych małych i trzy niedawno przez nieprzyjaciół odebrane, wpadły w ręce *Francuzow*; korweta *Francuska la Ligurienne* pod dowództwem Ob. *Pellahon* weszła do *Tuluzy* z konwojem 20 statkow idących z różnych portow zachodnich.

Połączona *Francusko-Hiszpańska* flotta w *Brest*, otrzymała rozkaz być gotową do wypłynienia. Nasa okręt liniowy *Samowładny* od 74. armat znajduje się teraz w *Kadix*, gdyż dla złego stanu swego nie mógł z flotą do *Brest* popłynąć. Flotta składa się teraz z 64. okrętow wojennych, pomiędzy którymi jest 40. okrętow liniowych, 12. fragat, i 12. małych statkow. Pięć okrętow liniowych i 3. fragat było tamże gotowych przed przybyciem jeszcze floty. — Kapr *le Ruyter* przyprowadził do *Bordeaux* okręt *Angielski* 600.000. frankow szacunku. — Dziennik *Wolnych Ludzi* śmiałość swoją pomyka aż do tego, iż żąda od *Sycyasa* aby dał na piśmie swoje wyznanie republikanckie. — Zawczoraj przybył tu do Paryża 9ty regiment huzarów. Spodziewają się także 8go regimentu dragonij. — Przejeżdżał tedy kurjer który Panu *Musquitz* będącemu w *Berlinie* powiozł nominacyą na Ambassadors *Hiszpańskiego* do Paryża. Znajduje się tu tajny Agent Dworu *Hiszpańskiego*, który jutro do *Wiednia* odjeżdża.

Dnia 2 Sierpnia *Rzym* został zupełnie od *Francuzow* opuszczony. Garnizon ustąpił przez kapitulacyą i wsiadł na statki w *Civita-Vecchia*.

Zapewniaia, iż wszczęta w Departamencie wyższej *Garony* insurrekcyja zupełnie już przytłumioną została. List dnia wczorajszego w Radzie 500 czytany donosi o bitwie stoczonyj przy *St. Gemdens* między Republikanami i *Royalistami*. Podług tego listu *Royalści* utracili 2. tys. ludzi tak w zabitych iako i potopionych. 1000 dostało się w niewolę. Cały ich korpus składał się z 4 tysięcy ludzi. General *Royalistow Paulo* został zabitym.

Insurgeni w przewidywaniu niebezpieczeństwa, ściągają się ku gorom *Pirenejskim*, zkąd iak mówią zamyslaia szukać lechnienia w *Hiszpanij*. G. *Roger* dowodzącemu insurgentami, przypisują wielkie talenta.

z Paryża dnia 28. Sierpnia.

General *Macdonald* złożył swoią dymisję. Dnia 14. znajdował się w *Nicci*. — *Maffredo i Bruix* są w drodze do Paryża.

Championnet jest ofstatecznie mianowany G. kommanderującym Armii *Włoskiej i Alpejskiej*, które już od rą iednę formować będą. — *Moreau* obeymuie kommandę nad Armią *Reńską*. Nim się do niej uda, przybędzie do Paryża dla odebrania instrukcyow.

Sapineau ieden z bywszych szefow *Wandeyskich* ofkarzony w dzienikach, iż się do dawnych swoich kolegow przyłączył, odwołuie się dziś przeciwko temu oskarzeniu. Żyje on w spokojnym ustroniu w domu wiejskim przy *Nantes*.

General *Hedouville* mianowany został najwyższym kommandantem rwszej, 15tej i 16tej dywizyi wojennej w *Rouen, Amiens, i Lille*. Wojska do tych trzech dywizyw użyte, formować będą korpus Armii który przeznaczony jest szczegulnie do czuwania nad bezpieczeństwem brzegow i nad spokojnością wewnętrzną. Tenże Gene-

ral ma moc ściągienia gwardyow Narodowych, i przesylania ich z iednego do drugiego Departamentu. Również jest umocowany ogłosić w stanie oblężenia wszystkie okregi w których ten szrodek uzna potrzebnym.

Zapewniaia, iż lifty odebrane przez familią *Generala Buonaparte* zawierają w sobie, iż Wódz ten odprowadził szczęśliwie do *Egiptu* swoią Armią, która wiele ucierpiała od oblężenia i chorob. (*Publiciste*)

Barbé-Marbois i Lafon-Ladebat otrzymali pozwolenie przybycia do *Oleron*.

Ob. *Lecarlier* bywszy Minister Policyi generalney Deputowany z Departamentu *Clusne* do Rady Starszych, umarł dnia onegdajszego.

Jeden Dziennik tutejszy zawiera co następuje:

Wypis z *Praw Pitagora*. — Prawodawcy i Urzędnicy, wstrzymujcie się od wina, gry, i kobiet. — Krotończykowie, nakazcie pierwszym waszym Urzędnikom używanie wina z piolunu. — Prawodawco, niepozwalay osobom stanu przyzwyczaić się do honorow i władzy. — Urzędnicy, niedozwalaycie podchlebcy rozpóścierać się u waszego stolu. — Postępy obok gminu, nigdy w środku ani na czele. — *Krotończykowie*, biada wam, jeżeli u was Prawa ustępuia interellom. — Nie ufaycie Urzędnikowi, który okazuje się być rozumniejszym nad Prawo. — Nie bądź niczym despotą, ani nawet psa twoiego. — Prawodawco, nie rzucaj kotwicy przed pionem.

Do *Praw Pitagorcsa* wyjętych z Dziennika *le Voyageur*, przydaemy niektóre prawidła *Solona i Diogenesa*.

Dworacy podobni są do liczmanow używanych do rachowania; odmieniaia one swą wartość podług upodobania tego, który ich używa. — Wielu złych wzbogaca się, wielu cnotliwych ięczy w nędzy. Mamże dać moia cnotę za skarby złego człowieka? Nie zapewne, mogę zachować moje ferce w całej swoiey czystości. Bogactwa odmieniaia codziennie swych Panow. — Najszczęśliwszy dom jest ten, który niewiniętych swych bogactw bezprawiu, który ich przez złą nie utrzymuie wiare, i któremu iego wydatki żadnego niesprawia żalu. — Towarzystwo dobrze jest rządzone, gdy obywatele posłuszni są Urzędnikom, a Urzędnicy Prawom. — Postępy z Panami iak z ogniem, nie przystępy do nich, ani zbyt blisko, ani zbyt zadaleko. — Bądź przyjacią dobrych obywatelow, ażeby cię zachęcali do dobrych postępkow. Mieć złych za nieprzyjaciół, ażeby ci złe czynić niedozwolili.

Główna kwatery *Generala Chabron w Szwajcaryi*, znajduje się w *Hutten* o milę od jeziora *Zurich*. — General *Lecourbe* opanował *Aireb* i 400. ludzi zabrał w niewolę. — Podług wiadomości z *Strazburga*, przeszło dwa tysiące jeńcow przyprowadzono do *Arau*.

Członki Ciała Prawodawczego uwiadomione o niedostatku *skarbowym*, postanowiły na ostatniej sefii tajemney, iż poty nieodbiorą swoiey nagrody z mieścią *Thermidor*, poki potrzeby publiczne i usługa Armiiow nie będą już tej ofiary wymagać.

Uzbroieni *Jakubini* południowi w liczbie 6. tysięcy, przebiegaia Departamenta napastowane od *Royalistow* i *Szuano*, i wszędzie znoszą kolumny *Royalistow*.

Dziennik *le Voyageur* wyraża: „Swiatło i filozofia Dyrektora *Sieyes* nie mogą go uchronić od omylki. Powinien on wiedzieć, iż jest rzeczą niepodobną znieważać władze które nie mogą być znieważanemi, iż nie można potwarzać głosow iedynie tylko z przyczyny iż ich czytanie nie sprawia tego samego wrażenia, i nieotrzymuie iednakowey wlszykich czytelnikow ufności. Nowy Dyrektorzyacie czegoż się lęka? Sprawuy się dobrze, a wlszycy cnotliwi Republikanie oddadzą ci sprawiedliwość. Uczyn Lud szczęśliwym, naday mu spokojność, a obsypie cię błogostawieństwem; jeżeli go oszukasz, potrafi cię ukarać.

General kommanderujący *Müller* w proklamacyi swoiey do Armii wyraża: że lewe skrzydło armii *Dunaiu* od dawna do odpornego tylko przywiedzione było działania;

Dyrektoriat utworzywszy Armię *Renu*, wzywa ją na nowo do utrzymania dawnej chwały. — W proklamacyi zaś do mieszkańców prawego brzegu wyraził, iż mający jaką broń, składać ją mają w 24 godzinach. etc.

Jeden tutejszy Dziennik twierdzi, iż *Austriacy* weszli do *Geny*, a wojsko nasze cofnęło się ku *Nicyi*. Do daia, iż dom *Ob. Boccardi* terazniejszego pólka *Liguryjskiego* w *Geny* został przez lud zrabowanym. *Bassil* jest teraz sekretarzem *Championneta*. — Niechęciom *Macdonalda* przypisują znowu ostatnie nasze cofnienia we *Włoszech*. — *Robert Lindet* ma zostać Ministrem wewnętrznym. *Ob. Quinette* nie podobał się z fwoiej Administracyi. — Neutralność *Danij* i innych mocarstw iak najmocniej jest zapewniona. — Forteca *Luxemburg* w żywność na rok opatrzoną została.

W *Szwajcaryi* aresztowano dawnych członków zgromadzenia konfliktacyjnego którzy emigrowali, *Karola Lameth*, i *Xiążęcia d'Aiguillon*. Wojsko *Francuskie* wydało ich forpoczcie *Austriackim*. To uwolnienie zalkarzone jest przed Dyrektoryatem. — Ponieważ tak wiele zalkarzeń przeciw samym nawet Dyrektorom podawanych jest cielu prawodawczemu, przeto Kommissya jest wyznaczona dla uznania, które olkarzenia mają być od Rady 500. przyjętemi. — Zawczoray przybył tu *Ob. Kerner*, a wczoray *Ob. Reinhard* terazniejszy Minister interesów zagranicznych. — Względem nowej organizacyi Zgromadzeń Ludu, podane tu są teraz liczne projekta. — Na dawnych Liwantow nałożono znaczne summy z przymuszoney pożyczki. Dom *Collaud* ma dać 600.000. bracia *Michel* 300.000. a inne domy 100. tysięcy frankow. — Jeżeli *Styres*, mówi Dziennik *Ludzi Wolnych*, który teraz przyjął systema *Carnota* i *Merlina*, nie odmieni zasad swoich, tedy mu zawczasu powiedamy, iż jego administracya może także mieć dla siebie dzień 30. *Prairial*.

Przyrodni nadgródla młodzieży w szkole centralney wychowanie odbierający, która właśnie doszła wieku konfliktacyjnego, przyłączono także i broń. Jeden z młodzieńców już był odszedł do armij, a Ociec jego odebrał za niego nadgródę, broń i pocałowanie Prezydenta. Dziś odbywa się popis szkolny z uczniów ślepych. Będą czytać na umyślnie do tego sporządzonych tablicach, rachować układać litery i drukować, grać na instrumentach i inne roboty ręczne odbywać. — Nowo wybite miedziane pieniądze, nazywają przez żart plukkwami i foczewicą. *Mercier* zaleca naszym bogaczom, aby nimi zupełnie nie pogardzali, ale przynajmniej użyli ich na jałmużny, a przez to naprawili nieco popełniane przez siebie uciski i bezprawia. — Przed kilku dniami uratowano jedną matkę w momencie kiedy z obu dziećmi na ręku w *Sekwang* rzucać się chciała.

W Radzie 500. *Chenier*, a w Radzie Starszych *Savary* i *Garat* mieli mowy na pochwałę Generała *Joubert*. Rada 500. dekretowała, iż Armia *Włoska* nieprzeistiać do brze zaślugać się oyczyźnie, iż iey wódz który na placu boju poległ, równie oyczyźnie się zaśluzyl, iż wszyscy Reprezentanci na pamiątkę iego przez trzy dni nolić będą na ręku żalobną krepe. Mają być także podane wnioski do obchodzenia uroczystości żalobney na pamiątkę tego wodza.

W Radzie 500. *Leborgne* czynił raport względem uzbierania statków do krążenia, które mu się zdają formować marynarkę Auxiliary z marynarki *Rapley*. Nie można wątpićo potrzebie marynarki *Francuskiej*. Rzplta Położona między dwoma morzami, posiadająca bogate w obydwoch *Indach* osady, przez marynarkę najszczegulniej może uczynić pożytecznymi plody swego handlu, swego przemysłu i swego Rolnictwa. Floty znaczne są bardzo kosztowne, nie mogą wspierać skutecznie handlu, to staranie powinno należeć do korsarzow, którzy są iak kolumny ruchome na morzu. Trzeba więc ażeby Rzplta dopomagała wszystkim sposobami uzbroieniu statków do krążenia, ażeby dostarczała ludzi, potrzeb okrętowych, amunicyi morskiej i wszystkiego co jest nieuchronnym dla wielkiej marynarki wojskowej. Kończy przez długi projekt, który rada nakazała drukować, nie słuchając czytania.

Rada Starszych przyjęła Rezolucyą obchodzenia śmierci zamordowanych w *Wersalu* na dniu 1. Września 1792. więźniow z *Orleans* sprowadzonych. Odrzuciła zaś rezolucyą przez którą gwardya Ciała Prawodawczego tylko za wyrażnym prawem, pod rozrządzenia Dyrektoryatu podpadać ma. *Baraillon* mowil przeciw niej, gdyż zadnego wyłączenia nie obwarowała, które iednak dla pożaru, buntu i innych nadzwyczajnych zdarzeń są koniecznymi. — Na potrzeby floty Ministrowi morskiemu 18 millionow wyznaczono. — Wniosek *Ob. Creusé Latouche* aby nałożo-

ne były jeszcze niektóre taxy nadzwyczajne mianowicie na sol, znalazł opór i do kommissji oddzielney odesłany został. — Podatek na teatr i inne zabawy włożony dla wsparcia szpitalow, jeszcze na rok ieden przedłużonym został.

Na sesyi Rady 500 d. 24 *Jean Debris* z powodu doniesienia o śmierci *Ob. Lecarlier*, ponawia przełożone już uwagi względem zaniedbaney okazałości pogrzebow. żąda, ażeby umocowano kommissyą do podania Rapportu o Prawodawstwie tyczącym się urodzin, małżeństwa i śmierci. — Na wniosek *Rollina* uchwalono wybitie dziesięciu millionow monety miedzianej.

Na wniosek *Lecointe Puyraveau*, uchwalono ażeby Dyrektoriat użył wszelkich sposobow dla zapewnienia niepodległości bankow prywatnych, które oszczędzą Dyrektoryatowi kosztow transportu. Ażeby Dyrektoriat co trzy miesiące zdał Rapport w dochodach tych bankow, i polepszeniu ztąd handlu.

z Madrytu dnia 12. Sierpnia.

Nasz Ambassador w *Paryżu* kawaler *Azzara* został odwołany, i udaie się do dobr fwoich w *Aragoni*. Następca iego w *Paryżu* będzie *Margrabia de Musquiz* terazniejszy nasz poseł w *Berlinie*, którego *Styres* tam bardzo dobrze poznał. General *Ofarel* *Ilandezyk* z urodzenia, który dowodzi wojskami *Hiszpańskimi* w *Rocheport*, iedzie w charakterze pólka do *Berlina*. *Margrabia del Campo* który się dotąd w *Francyi* znajdował, odebrał rozkaz powrotem do *Madrytu*. *Xiąże d'Offuna* został także przywołany i do swoiey dawney dolżności pułkownika gwardyi przywróconym. *Xiąże del Parque* jest zawsze jeszcze do *Drezna* przeznaczony dla negocyowania zameżcia *Xiążniczki Sakskiej* z *Krolewiczem Hiszpańskim*, lecz to zameżcie zdają się, iż jeszcze na długi czas odłożonym będzie. *Styri* *Xiążęcia* pokoiu *Don J. de Alvarez* otrzymał nakazanie z powtorzonemi prośbami dymissyą z urzędu ministra wojny. Minister stanu *Urquijo* wielkie poliaża znaczenie. — Przeciw nowej ustawie biletow *Krolewskich* ze wszystkich stron państwa przychozą zażalenia. Ambassador *Francuski* *Ob. Guilmardet* (który zapewne ztąd wyjechać ma) podał przeciw tej ustawie przełożenie na pismie

z Berny dnia 20. Sierpnia.

Wszyscy tu są w nadziei oswobodzenia nazad całej *Szwajcaryi*. Wczoray w Radzie Wielkiej uczyniono wniosek poparty większością głosow, aby we wszystkich Kantonach które dotąd zajęte były przez *Austriakow*, postawionć Kommissyę dla roztrząsania posłepkow tych, którzy z *Austriakami* trzymali, i przeciw rewolucyi dali się używać. *Francuski* General *Klein* z kilku regimentami wyuszył ztąd do *Frikthal*. — General *Lecourbe* przecina przez swoją terazniejszą pozycyą *Austriakom* proflą komunikacyą z *Włochami* i zagraża krajowi *Gryzonow* i dolinie *Liventin*, która do *Tyrolu* prowadzi. W *Airolo* z tej strony gory *S. Gotarda* zajął on wielkie magazyny.

Dnia 25. Sierpnia. — *Francuzi* zebrali pontony które mieli na rzecę *Ren* przy *Lindhofen* i przyprowadzili je niżej od strony *Windisch*. Podług doniesień z główney kwatery w *Lenzburg*, General *Lecourbe* jest w marszu do *Kofry*. Jedną z iego kolumn ma także przejść do *Woytolf* *Włochich*. *Austriacy* którzy byli w *Sorgan* i *Toggenbourg*, mają swoje forpoczty na prawym brzegu *Linth*. Większa część wojsk *Francuskich* zgromadza się w okolicy *Baden*, *Austriacy* wzmacniają się z fwoiej strony przy *Zurych*. Wielkie przygotowania z obydwojch stron są czynione i wszystko daie widzieć zamiar wielkiego ataku. Dowiadujemy się, że *G. Hotze* posunął się z lewym korpusem, aż do *Urnach*, *Rapperschwyl* i *Lachen*. *Massena* postął posilki Generalowi *Chabran*, który się znajduje z tej strony. Wszystkie wojska, które się tu i w okolicach znajdują, udały się do Armii, kilka korpusow z *Walezji* udało się również do *Zurych*.

Od granic *Szwabskich* dnia 25. Sierpnia.

W *Szwajcaryi* od ostatnich wypadkow nie ważnego nie zaszło. Podług listow z *Feldkirch* pod dniem 21. t. m. *Francuzi* cofnęli się nieco od kraju *Gryzonow*. Z strony *Francuskiej* w *Bernie* następujący raport z główney kwatery Generała *Turreau* w kraju *Walezji* ogłoszony został. Na dniu 13. *Francuzi* atakowali oboz pod *Rosenfeld* i przymusiłi go do retiryady. Nazajutrz General *Jordan* odebrał zlecenie atakować stanowisko *Morell*. Utkutecznił ie z najlepszym skutkiem poparty przez Generała *Turreau*, który artylleryą swoją przymusił nieprzyjaciela do szybkiego cofnienia się. *Austriacy* stracili 630. niewolnika, pomiędzy któremi 15. officerow, zabitych było 120. Na dniu 15. General *Jacopin* atakował w trzech kolumnach *St Plomb*, prawa była z początku odparta, lecz w południe przybyły dwie drugie, a o 4. godzinie w wieczor stanowisko zajęte zostało. Trzytła niewolnikow pomiędzy któremi *Xiąże de Salm* znajduje się, było skutkiem tego zwycięstwa. Nieprzyjaciel dla swoiey uporczywey obrony wiele w zabitych liczy. We wszystkich stronach się cofa. Połączenie Generała *Turreau* i *Lecourbe* utkutecznie zostało w *Münster* w wyższej *Walezji*. Nasze forpoczty z *St Plomb* dochodzą o milie od *Domo d'Offolo*.

Od granic *Austriackich* d. 28. Sierpnia.

Podług listow z *Krakowa* w mieście tym mają się widzieć z łobą *Franciszek II.* i *Paweł I.* Imperator *Rossyjski* mianował Arcy-Xiążęcia *Karola* *Feldmarszałkiem* *Iwoim*, i dał mu regiment dragonij *Baura* teraz w *Niemczech* znajdujący się. Regiment ten nolić będzie zawsze nazwisko Arcy-Xiążęcia. — Korpus *Kondeusza* na

chorągwiach fwoich obok orla *Rossyjskiego* nosi lilie *Francuskie*, a wielka część szlachty ma order *S. Ludwika*. W *Czechach* wszędzie z honorami był przyjmowany. W *Hochmauth* *Xiąże Kondusz* dał tego na pismie świadectwo, gdyż gospodarzowi u którego stał, dał własną ręką i pod fwoją pieczęcią pozwolenie, umieszczenia na znaku fwoim imienia i herbow *Xcia*. Wzięniowie stanu *Iwowsky* przeniesieni są do fortecy *Węgierskiej* *Mungatsch*.

z Stutgardu dnia 29. Sierpnia.

Korpus Armii *Francuskiej* znajdujący się w *Manheimie*, podzielił się na kilka kolumn; iedną z nich stanęła d. 25. w *Heidelberg*, *Huzary Szeklera* muszły się przed nią ustąpić. Taż kolumna pomknęła się potem za *Sinsheim*, a iey forpoczty weszły 27. do *Furfeld*; 28. zajęły *Heilbronn*, ztąd *Austriacy* dniem wprzód wyprowadzili fwoy magazyn do *Ulm*. *Jana* kolumna *Francuska* pomknęła się przez *Bruchsal* do *Bretten*, gdzie jest dotąd znajduje. Od strony *Vilpsburga* *Francuzi* spuszczili się poniżej *Renu*. Dowiadujemy się, iż d. 27. zeszło batalionow Armii *Arcy-Xiążęcia* przeszły przez *Saffarz*, dla udania się ku *Donaueschingen*, d. 30. kawaleria miała za niemi postępować. *Lifty* z *Saffarzu* zapewniali, iż *Arcy-Xiążca* ma udać nad *Ren* z znaczną częścią fwoiey Armii. *G. Hotze* ma najwyższą komendę w *Szwajcaryi* i działać będzie wspólnie z wojskami *Rossyjskimi* i z polikami z *Włoch* spodziewanymi.

Od brzegow *Menu* dnia 29. Sierpnia.

W wyższym *Renie* również iak w naszym okolicy wkrótkim czasie ważne zaszły wypadki. Na dniu 24. główna kwatery Armij *Rossyjskiej* *Francuskiej* przeniesiona została do *Manheimu*, dokąd także przybył tymczasowy iey dowódca General *Müller*. Na dniu 25. w wieczor 26. zrana Armia ta wyruszyła drogą do *Schwellingen* i *Heidelberg*, w trzech dywizjach pod Generalami *Collaud*, *Larochet* i *Leval*. Na dniu 27. główna kwatery tej armii z *Schwellingen* przeniosła się do *Wistloch*, a teraz raportownym marszem coraz głębiej do *Szwabji* wkracza. Zawczoray o godzinie 11. zrana, przednia straż iey była tylko o milie od *Heilbron*. Do *Moguncji* na dniu 26. w wieczor przybyło kilka tysięcy wojsk świeżego z wewnątrz *Francyi*, i zaraz w drogę puszczono je. Jeszcze zawczoray zrana słychać było powszechnie w *Frankfurcie*, iż *Francuzi* zajął to miasto. Wczoray zrana o w pol do *Izolt* w rzeczy samey przybyło tam kilka tysięcy infanterji *Francuskiej* i kilkaset artylleryzystow. Osadzili zaraz wszystkie bramy, wraz z milicją *Frankfurcką*, nie stanęli iednak kwatarami w mieście. Kawalerja cofnęła się do *Wilhelmarth*. Dziś daley się posuwają Komendant *Francuski* utrzymywał, iż w *Frankfurcie* znajduje się magazyn mundurow *Rossyjskich* i *Austriackich*, i żądał wydania onogo. Magistrat dowodził, iż to było fałszywą wieścią. Tymczasem *Francuzi* nałożyli na miasto rekwiżycyą sukna, płotna, trzewikow, pończoch, żywność i i furazję. Wczoray rozpoczęła się z niemi negocyacya, i jest nadzieia, iż wszystko poydzie spokojnie. Wczoray *Francuzi* weszli do *Biber*.

Dnia 31. Sierpnia.

Podług najszybszych wiadomości 10 tysięcy *Francuzow* na dniu 28. z *Heidelberg* wkroczyło do *Heilbronu*, gdzie wielki magazyn *Austriacki* znajduje się. Mała liczba *huzarow* tamże zostających musiała ustąpić przeważnie nieprzyjaciela. *Francuzi* nałożywszy mocną kontrybucyą na miasto, dnia 30. z niego ustąpili. — Porulenia *Francuzow* nad *Renem* i prawy wielką odmianę w położeniu wojsk Cesarzkich. Część wojsk Cesarzkich w *Szwajcaryi* cofa się do *Szwabji*, i formuje nową Armię *Rosską* pod dowództwem Arcy-Xiążęcia *Karola*. General *Hotze* będzie mieć komendę w *Szwajcaryi*. Jutro kwatery główna Arcy-Xiążęcia ma stanąć w *Donaueschingen*. *Francuzi* nałożyli naprzód na miasto *Frankfurt* rekwiżycyą 70 tysięcy lokci sukna 20 tysięcy lokci płotna, 50 tysięcy par trzewikow etc. Lecz zamienili ją potem na sumę 10 tysięcy *Laubtalerow*. Gen. *Baraguay d'Hilliers* zaręczył zupełnie bezpieczeństwo dla tamtejszego jarmarku. — Liczbę wojsk *Francuskiego* które pod *Manheimem* *Ren* przeszło, szacują od 70 do 80 tysięcy ludzi.

z Oehringen dnia 29. Sierpnia.

Wczoray po południu 10. tysięcy *Francuzow* przybyło z *Heilbronu*, i potykało się z regimentem *kiryllerow* *Xiążęcia Albrechta*. Cesarscy iednak przymuszani byli do cofnienia się. *Francuzi* nie zostawili w *Heilbronu* iak tylko 130. ludzi, postawili się obozem z tej strony *Nekkar*.

z Frankfortu dnia 1. Września.

Wojska *Francuskie*, które z naszych okolic pomknęły się ku *Archeilgen*, wynoszą do 4 tysięcy ludzi. — Armia *Rosska*, lzybkim krokiem rozchodzi się po prawym brzegu. Przybyłe wczoray wiadomości podają iey liczbę do 40. tysięcy wojska, rachując w to dywizyą, która poszła przez *Moguncyą*, i dywizyą *G. Baraguay d'Hilliers*, która przeszła od *Frankfortu*.

DONIESIENIE.

Kamienica do Sukcesorow niegdy *Ludwichow* *Małkonow* Pułkownikostwa należąca, na ulicy *Koziej* Nro 625. na dziedzicznym gruncie położona, od JP. Inspektora Budownictwa na 4859 zł. pol. 26 r (4 gr. otaxowana z wszelkimi należościami, wraz niektórymi meblami osobno na 574 zł. pol. 7 r (2 gr. otaxowanem przez dobrowolną subiacyą na 750 zigo i 5150 Października Roku bieżącego zawzię o godzinie drugiey po południu w teżyż *Jamey* kamienicy publicznie przedana będzie, na którym to ofianim terminie wiccy dający, jeżeliby ofiarowanie iego przyjąć można przyznając oczekiwać może. — Chcących więc też kamieniec nabyć niniejszym się wzywa oznajmieniem, iż takę teżyż kamienicy u JP. Generała *Hiza* na długiej ulicy w kamienicy *JW.* Podkanclerzow *Chreptowicz* Nro 545 codziennie przyręcznie można. W *Warszawie* d. 12 Septembris 1799.